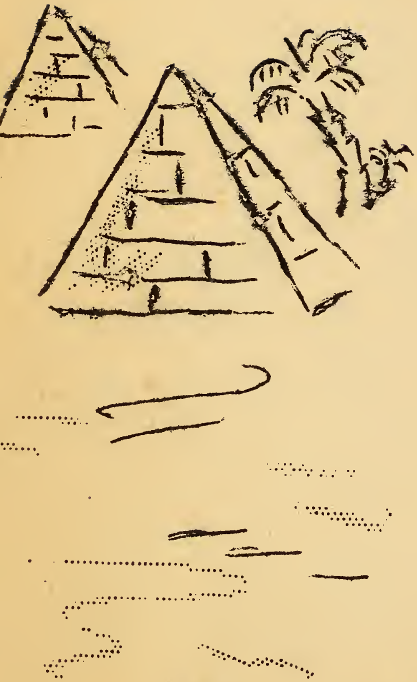
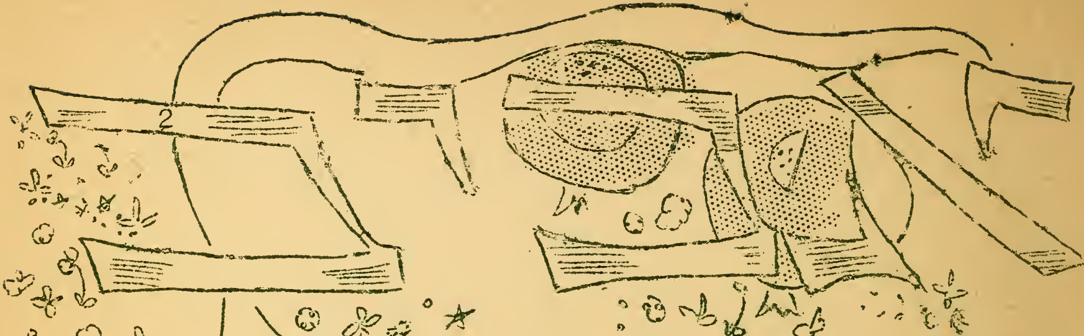
הגדה של פסח

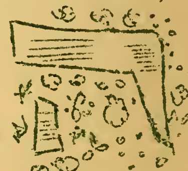
חולדה תשכ"א

פתיחה: בגינה

הנצנים נראו בארץ,
עת הזמיר הגיע,
וקול התור נשמע בארצנו.
התאנה חנטה פגיה
והגפנים סמדר נתנו ריח.

(קריאה ושירה):

נה הסתו עבר, הגשם חלף, הלך לו. הנצנים נראו בארץ. עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר נתנו ריח.

לכה דודי נצא השדה, נלינה בכפרים, נשכימה לכרמים, נראה אם פרחה הגפן, פתח הסמדר, הנצו הרימונים.

(שירה בציבור):

אביב

אביב, אביב הגיע
הוריק שדה, גם כר.
כל עין הוא מפתיע
בשלל פרחי הבר.

מעל נטוי רקיע
מרהיב בתכלת עמוק.
למטה ים ירגיע
שלו הוא כתינוק.

ואור כה רב וזוהר
ודומיה סביב.
מבהיק מזיו, מטוהר
עולם נאה חביב.

והיה ביום ההוא אענה את השמים והם יענו את הארץ,
והארץ תענה את הדגן והתירוש ואת היצהר והם
יענו את יזרעאל.

וזרעתיה לי בארץ ורחמתי את לא רוחמה ואמרתי ללא
עמי - עמי אתה. ובני ציון גילו ושמחו. כי נתן
לכם היורה, גשם יורה ומלקוש. שמיך שפעו מטר
וערוציך נחלי מים. הריך יתעטפו מרעה ושדות
בבר יזהיבו.

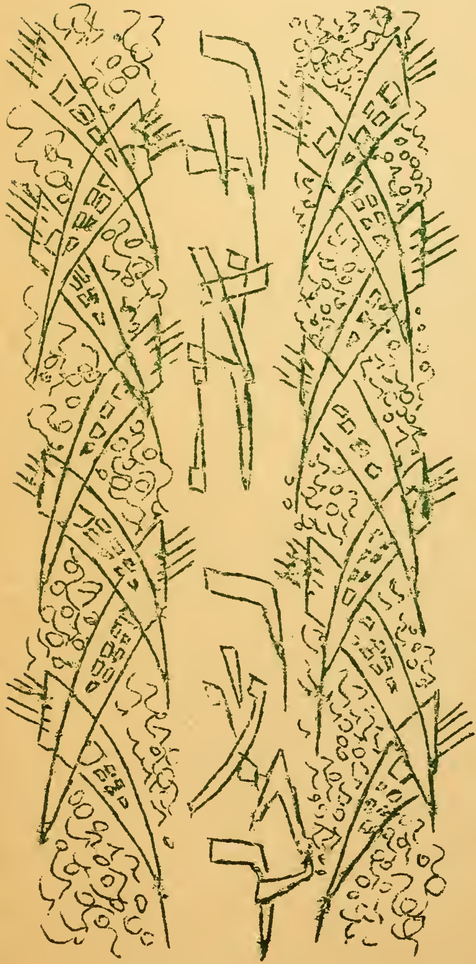
(שירה בציבור)

עומר עומר תבואה חדשה
עומר עומר תבואה חדשה,

נאגד אגדים בבר,
נאלם אלומות בכר.

עומר עומר...

המלילות רכות גרעינים,
זרעי הברכה עוד ספונים.

דבר אל בני ישראל ואמרת
אליהם: כי תבואו אל
הארץ אשר אני נותן לכם
וקצרתם את קצירה והבאתם
את עומר ראשית קצירכם.

מצות העומר להקצר בליל
ששה עשר בניסן, בין
בחול בין בשבת. מצותו
לבוא מן הקמה ומן הלח
ואינו בא אלא מן המובחר,
עומר זה מן השעורים.

(שירת יחיד)

שנת תבואה חדשה
מביאה ברכת האדמה.
אסמינו מלאו בר
יקבינו תירוש יצהר.

(שירה בציבור):

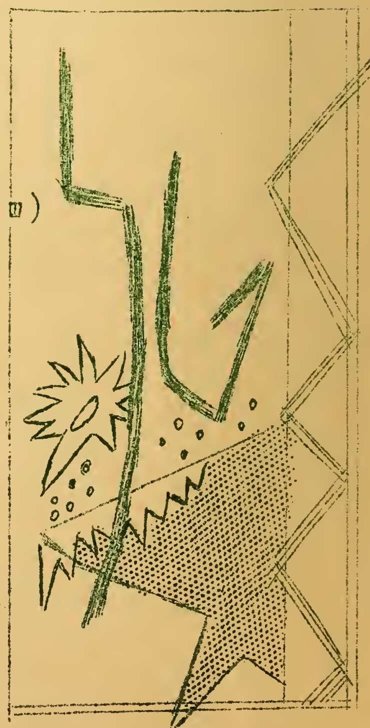
ש י ר   ה ת נ ו פ ה

והניפו, והניפו,
עומר עומר זה הניפו,
עומר תבואה חדשה.

ברכת ארצנו, ברכת ארצנו,
ארץ ישראל.
ברוכה הארץ, ברוכה ברוכה,
ברוך ברוך כל בית ישראל!

(שירת יחיד):

מבאר-שבע ועד דן
חג חטה, חג דגן -
שנת תבואה חדשה,
שנת תבואה חדשה!

וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב,
אל ארץ דגן ותירוש, אף שמיו יערפו
ט ל .

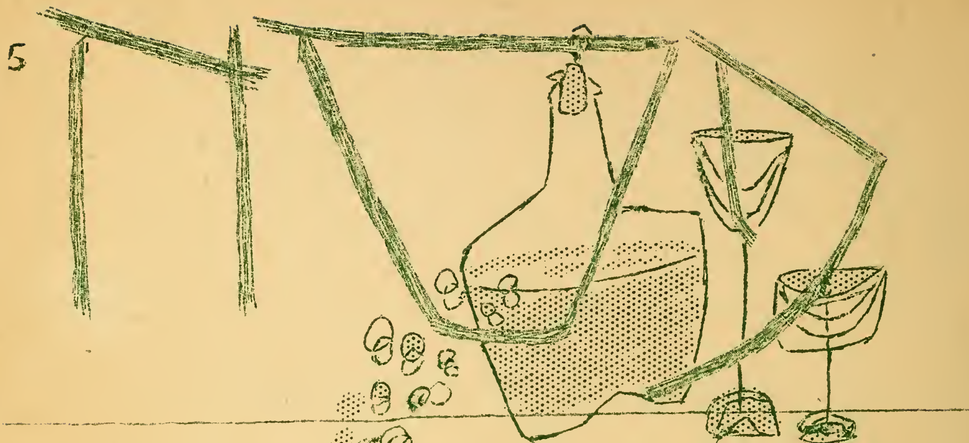
(שירת יחיד):

טל תן לרצות ארצך
שיתנו ברכה בדיצך.

רוב דגן ותירוש בהפריצך
קומם עיר בה חפצך ב ט ל .

טל ועסיס צוף הרים
טעם במאדיך מובחרים.

חנוניך חלץ ממסגרים
זמרה ננעים וקול נרים ב ט ל .

החודש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לכל חדשי השנה, חודש האביב. ובחודש האביב בארבעה עשר בו פסח הוא, זמן חרותנו. והיה היום הזה לכם לזכרון וחגותם אותו לדורותיכם, חוקת עולם תחוגוהו, כי בעצם היום הזה יצאו צבאותיכם מארץ מצרים,
ה י ו ם   ה י י ת ם   ל ע ם .

ברי בני ישראל, נקבצי גלויות ופאר גידולי מולדת, חברי ורבותי - נ ק ד ש   א ת   ח ג - ה פ ס ח ה ז ה .

נברך לגבורים בעם, מגיני מולדת, מחרפי נפשם על שדות-קרב, לוחמי מדינת ישראל הגאולה.

נברך חלוצי ישראל לעליותיהם, אשר הפרו בחלבם ודוו בזיעת אפם שדמות מכורה, אשר הפכו ביצות קדחת לשדות קמה, טרשי הרים - לנאות דשא וגנים, אשר סללו דרכים, נטעו יערות ויבנו שממות ארץ.

נברך להמוני בית ישראל מתקבצים במולדת, המצטרפים לבוני המדינה, המגבירים חילה ואונה, בטחונה וכלכלתה.

נברך בנינו ובנותינו וחברינו בצבא - שימלאו בכבוד תפקידם בשירות המולדת והאומה, וישובו בריאים ושלמים כתום שירותם, למען הטות שכם אחד אתנו בבנין ביתנו - הקבוצה.

ויתחדשו עלינו מועדים לשמחה, חגים וזמנים לששון, חג חרותנו זכר ליציאת מצרים. יקודש המאמץ המעפיל, הבונה ולוחם, הרוצא עם עובד, חברת צדק ושוויון.

אשר עודדנו והחיינו והגיענו לזמן הזה.

ניבים דוברים אלי　　　וילד רך יבוא אליך
זרעינו במענית לבב;　　　פרחי דגן לבור,
דידם יגיע והיינו　　　והלך דל במלילותיך
לשבלי זהב.　　　רעבונו ישבור.

חרוש חורש וזרע זורע
במענית הלב,
ובואו, בואו זר ורע,
לחג קציר קרב.

זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים
מבית עבדים!

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא
בארעא דמצרים. כל דכפין ייתי
וייכול, כל דצריך ייתי ויפסח.
השתא הכא לשנה הבאה בארעא
דישראל הבנויה. השתא עבדי בגלותא לשנה
הבאה כולנו בני חורין.

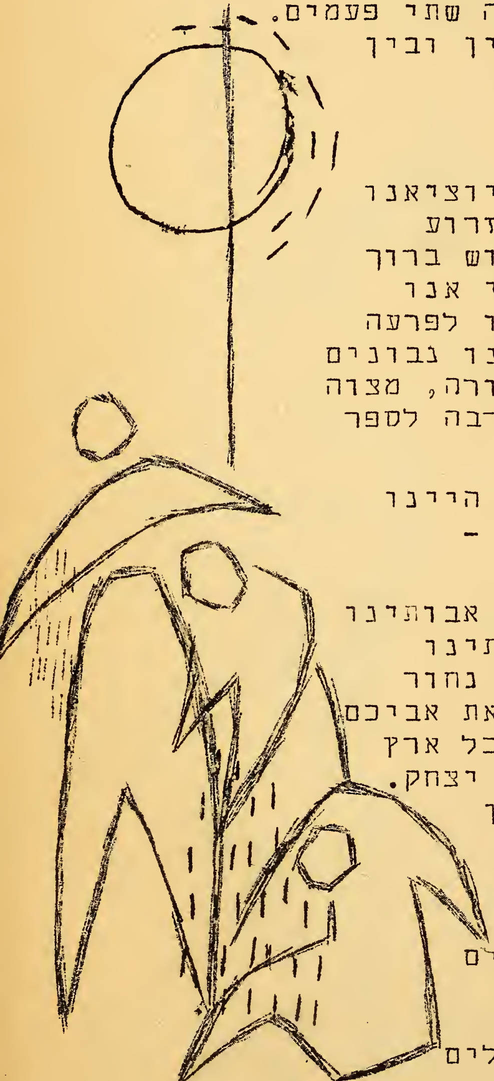
כל דכפין ייתי ויאכל
כל דצריך ייתי ויפסח
אם נכרי פה אתה ואין לך מבטח
בדרך הרחוקה אם כוחך תש,
ארור הגבר אסמיר לא יפתח
מפתו לא יעניק לרש.

ואת שמי השמים אגלה לפניך
תעלומות הבריאה תחזינה עיניך
ושפוני ממרני תהומות הים.

ואת יצר האדם הנפלא אראך
ורהב ופחד לבבך ורם.
וים שירה עדינה ארקה עליך
במחזות שדי אך תשגה נפשך
ושב תום הנעורים והטוב אשר בם.
ובסערת הדורות גם משק דמיך
יך גלים כהכות גלים בים.

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה, הלילה הזה כולו מצה. שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות,הלילה הזה כולו מרור. שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים. שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסובין, הלילה הזה כולנו מסובין.

(שירה בציבור): מה נשתנה...

עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ד" אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואילו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו כולנו חכמים, כולנו נבונים כולנו זקנים, כולנו יודעים את התורה, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.

(שירה בציבור): עבדים היינו - היינו
עתה בני חורין -
בני חורין.

מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו שנאמר: בעבר הנהר ישבו אבותינו מעולם, תרח אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען, וארבה את זרעו, ואתן לו את יצחק. ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו, ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אותו ויעקב ובניו ירדו מצרימה.

לך בוא מצרימה ובאת אל הנענים והאומללים, אל כל הנאנחים והנדכאים ואמרת אליהם כי עבדים הם והם לא יבינו. ואמרת להם כי אומללים הם והם לא ידעו; וכי גדול ענים וגדולים מכאוביהם ונורא לחצם - והם לא יאמינו. ופקחת את עיניהם בחוזק יד על כל לחצם ועל כל ענים וגאלת אותם.
והיית לאב המון אדם רב ולראש שפטיו, ועשית מן התולעים - אדם, ומן האדם - עם, ומעפרות חול - ארץ.

קומו תועי המדבר, צאו מתוך השממה
עוד הדרך רב, עוד רבה המלחמה
רב לכם לנוע, לנוד בערבה.

ולפניכם פרושה דרך גדולה, רחבה,
רק ארבעים שנה נתע בין ההרים
ובחול טמנו ששים רבוא פגרים.

אל נא יעצרונו פגרי הנחשלים
שבעבדותם מתו - נפסח על החללים.
ירקבו בקלונם סרוחים על צוורותם
שבכתפם נשאו ממצרים אותם.
ימתק למו חלומם, רב בצלים, שומים,
דודים מלאי בשר רבים ועצומים.
עוד היום או מחר יחלוק רוח קדים
עם העיט - גופת אחרון העבדים.

קומו איפוא נדים, עזבו נא השממה,
אך אל יעל קולכם. דרכו עוז בדממה
פן צעדכם ירגיז מדבר ונרדמיו.
איש בלבבו ישמע הד פעמיו
איש בלבבו ישמע קול אלוה דובר:

לך היום אל ארץ חדשה
אתה עובר.
לא! לא לחם קלוקל,
שלו ודגן שמים
לחם עצב תאכל,
פרי עמל ידים!
לא! לא אוהל תוהו,
ועלירת שחקים
בית אחר תבנה,
אוהלי אחר תקים.
כי מלבד המדבר
תחת השמים
עוד לאלוה עולם
גדול רחב-ידים.

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה
ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק
והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו לילה עד שבאו
תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו, הגיע זמן קריאת
שמע של שחרית.

כנגד ארבעה בנים דברה תורה:
אחד חכם, אחד רשע, אחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול.

חכם מה הוא אומר?
מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ד" אלוהיכם
אתכם. ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח. אין מפטירין
אחר הפסח אפיקומן.

רשע מה הוא אומר?
מה העבודה הזאת לכם? לכם ולא לו, ולפי שהוציא את
עצמו מן הכלל כפר בעיקר, ואף אתה הקהה את שניו
ואמור לו: בעבור זה עשה ד" לי בצאתי ממצרים, לי
ולא לו, אילו היה שם לא היה נגאל.

תם מה הוא אומר?
מה זאת? ואמרת לו: בחוזק יד הוציאנו ד" ממצרים
מבית עבדים.

ושאינו יודע לשאול - את פתח לו, שנאמר: והגדת לבנך
ביום ההוא לאמור: בעבור זה עשה ד" לי בצאתי
ממצרים.

(שירה בציבור):

והיא שעמדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד
עמד עלינו לכלותנו, אלא שבכל דור ודור עומדים
עלינו לכלותנו והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

הנני מביא אותם מארץ צפון, וקבצתים מירכתי ארץ,
בם עור ופסח, הרה וילדת יחדיו, קהל גדול ישובו
הנה. בבכי יבואו ובתחנונים אובילם, אוליכם אל
נחלי מים בדרך ישר, לא יכשלו בה. והפכתי אבלם
לששון, ונחמתים ושמחתים מיגונם.

לא ישמע עוד חמס בארצך, שוד ושבר בגבוליך.

(שירת מקהלה):

מהר משה צוה פרעה:
שלח בא את עמי.
מצרת האל אמור בא לו:
שלח בא את עמי.

מסר משה את דבר שדי:
שלח בא את עמי.
ולא - אכך במכותי:
שלח בא את עמי.

קומה, לך בא
אל כבד הלב הרע,
צו לו בשמי:
שלח בא את עמי.

שמע-בא זאת היא
מצרת האל.
הבה שלח בא,
שלח את ישראל.

ה ע פ ר ו נ י (מקהלה)

קולך מה ירנין,
מה ייף, עפרוני,
אל על מתוך זמר תרקיע.
יחדיר באויר,
יחדיר בפצח שיר,
יחדיר אל השמש במריאה.

בן גמליאל היה אומר: כל שלא אמר
שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי
חובתו ואלו הן: פסח, מצה ומרור.

סח שהיו אוכלין אבותינו בזמן שבית
המקדש היה קיים על שום מה - על שום
שפסח הקב"ה על בתי אבותינו במצרים.

צה זו שאנו אוכלין על שום מה -
על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו
להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי
המלכים הקדוש ברוך הוא וגאלם.

רור זה שאנו אוכלין על שום מה -
על שום שמררו המצרים את חיי
אבותינו במצרים.

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו
כאילו הוא יצא ממצרים, שנאמר: ואותנו
הוציא משם למען הביא אותנו לתת לנו
את הארץ אשר נשבע לאבותינו.

(מקהלה):

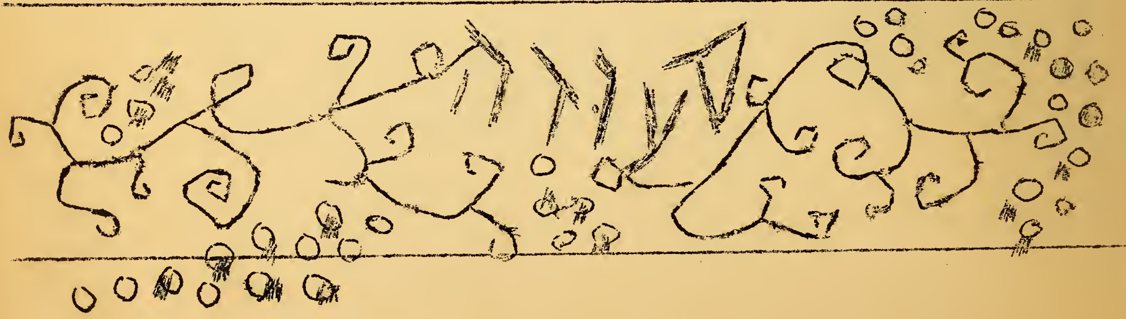
ונגן דוד בכנור
הללו הללו...
דוד רועה צאנו היה
הורג גלית, הריעו נא!
ונגן דוד...
בן-נון היה מנהיג העם,
יהושע שמו, נעלה ורם.
ונגן דוד...
מעול עבדות עמו גאל
משה גבור, מצרים קטל.
ונגן דוד...

לפיכך אנחנו חייבים להגן, לבנות, לעבוד, לזרוע, לנטוע, לעדור, לנטור, לצאת מעבדות לחרות, מיגון לשמחה, מאבל ליום-טוב, מאפלה לאור גדול, משעבוד לגאולה, ונאמר לפניך שירה חדשה: ה ל ל ו י ה.

הללויה, הללו אל בקדשו   הללוהו בתקע שופר
הללוהו ברקיע עוזו   הללוהו בנבל וכנור
בגבורותיו הללוהו כרוב גדלו. הללוהו בתוף ומחול
הללוהו במינים ועוגב.
בצלצלי שמע, בצלצלי תרועה
כל הנשמה תהלל יה, הללויה.

ויאמר ד", ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו כי ידעתי את מכאוביו. וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההיא אל ארץ טובה ורחבה, אל ארץ זבת חלב ודבש. ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם. ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים.
והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אותה לכם מורשה, אני ד".

בצאת ישראל ממצרים, בית יעקב מעם לועז.
היתה יהודה לקדשו, ישראל ממשלותיו.
הים ראה וינוס, הירדן יסוב לאחור.
ההרים רקדו כאלים, גבעות כבני צאן.
מה לך הים כי תנוס, הירדן תסוב לאחור?
ההרים תרקדו כאלים, גבעות כבני צאן?
מלפני אדון חולי ארץ, מלפני אלהי יעקב.
ההפכי הצור אגם-מים, חלמיש למעינו מים.

בשעה שבקש הקדוש ברוך הוא להטביע את מצרים בים
עמד עזא שר של מצרים ונשתטח לפני הקדוש ברוך הוא
ואמר לפניו: רבונו של עולם, במידת הרחמים בראת
עולמך, למה אתה רוצה להטביע את בני?

מיד כנס הקדוש ברוך הוא כל פמליא של מעלה ואמר
להם: הוו דנים ביני לבין עזא שר של מצרים.

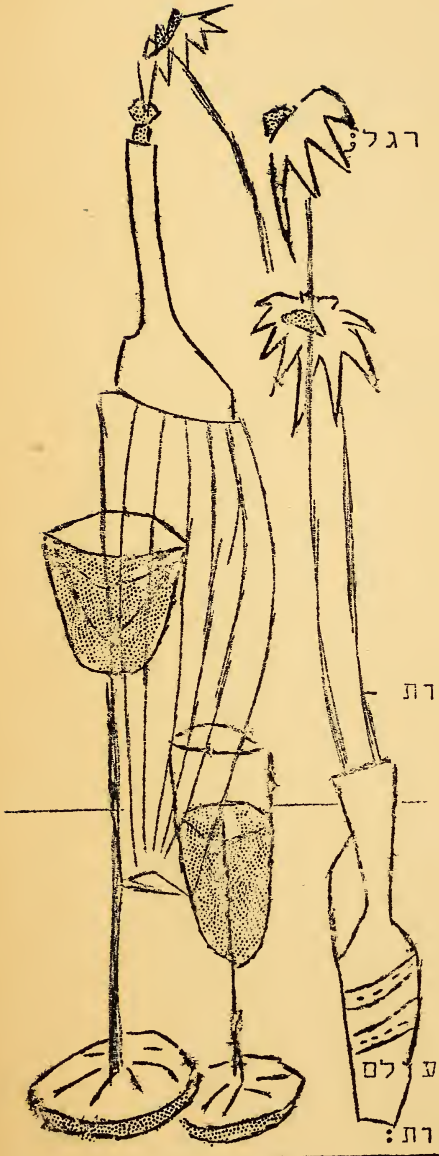
התחילו שרי האומות מלמדים סנגוריא על מצרים.
כיון שראה מיכאל כך, רמז לגבריאל וטס למצרים
טיסה אחת ושמט לבנה עם טיטה ותינוק אחד עמה
ששקעוהו בבנין, ובא ועמד לפני הקדוש ברוך הוא
ואמר: רבונו של עולם, כך שעבדו את בניך.
מיד ישב עליהם הקב"ה במידת הדין וטבעם בים.

שפוך חמתך על הגוים אשר לא
ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך
לא קראו. כי אכל את יעקב
ואת נוהו השמו. שפך עליהם
זעמך וחרון אפך ישיגם. תרדוף באף
ותשמידם מתחת שמי ד".

מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזינו,
ועתה אל תירא, כי גאלתיך. כי תעבור
במים ובנהרות - לא ישטפוך. כי תלך
במו אש - לא תכוה, ולהבה לא תבער
בך. ממזרח אביא זרעך וממערב אקבצך.

הנה ימים באים, ונגש חורש בקוצר
ודורך ענבים במושך הזרע. והטיפו
ההרים עסיס וכל הגבעות תתמוגגנה.
ושבתי את שבות עמי ישראל, ובנו
ערים נשמות וישבו, ונטעו כרמים
ושתו את יינם, ועשו גנות ואכלו
את פרים, ונטעתים על אדמתם ולא
ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתתי
להם.

בארץ אהבתי השקד פורח
בארץ אהבתי מחכים לאורח,
שבע עלמות, שבע אמהות
שבע כלות בשער.

בארץ אהבתי על צריח דגל
אל ארץ אהבתי יבוא עולה רגל:
בשעה טובה, בשעה ברוכה,
בשעה משכיחה כל צער.

אך מי עיני-נשר לו ויראנו,
מי לב חכם לו ויכירנו,
מי לא יתעה, מי לא ישגה,
מי דמי לו יפתח השער?

(שירה בציבור):

אליהו הנביא,
אליהו התשבי,
אליהו הגלעדי.
במהרה יבוא אלינו
עם משיח בן דוד.

ישראל עם אסור בנחשתי העבדות –
הוא יביא את הפדות!
בחרבות עמלק שיכתת לאתים,
ישדד העתים !
אשירה לעם מחושל הזועה,
גאה כי גאה.

(שירה בציבור):

אשירה לד" כי גאה גאה
סוס ורוכבו רמה בים.

ישראל עם קדושים מעולם עד עולם
פרק עול כל עם !
הרם את לוחות העדות, בם חרות:
א ח ו ה   ו ר ע ו ת !
אלהים לא מצאו מוצאות מן הדם –
ומצאם האדם !

(שירה בציבור):

ממצרים גאלתנו,
מבית עבדים פדיתנו.

אדיר במלוכה, בחור כהלכה, גדודיו יאמרו לו,
לך ולך, לך כי לך, לך אף לך, לך ד" הממלכה
כי לו נאה כי לו יאה.

דגול במלוכה, הדור כהלכה, ותיקיו יאמרו לו,
לך ולך...

תקיף במלוכה, תומך כהלכה, תמימיו יאמרו לו,
לך ולך...

ברוך שנתן חגים לעמו ישראל,
ברוך אשר צוה לחג וחג ריח שלו.

אחד מי יודע? אחד אני יודע,
אחד אלהינו שבשמים ובארץ.
שני לוחות הברית;
שלשה אבות;
ארבע אמהות;
חמשה חומשי תורה;
ששה סדרי משנה;
שבעה ימי שבתא;
שמונה ימי מילה;
תשעה ירחי לידה;
עשרה דבריא;
אחד עשר כוכביא;
שנים עשר שבטיא;
שלשה עשר מדיא.

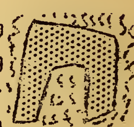
<u>חד גדיא</u>

מעשה בגדי, מעשה בגדי,
שמעו אבות, בנים !
יהיה - גדולים, מוסר לכם,
תענוג לכם קטנים.

חד גדיא! חד גדיא!
חד גדיא, חד גדיא!

אבינו הזקן הלך
לשוק לפני שנה,
וגדי לבן יפה וצח
בשני זוזים קנה.
בא החתול הגרגרן
ויארב בגיא,
נעץ בגדי את צפרניו
ויטרפהו חי.
מעשה בגדי...

כעס הכלב על החתול
אשר שפך הדם,
בקצף התנפל עליו
ויחנקהו שם.
אך המקל ששם עמד
רגז מאוד על זה,
ועל כלב זה קפץ פתאום
ויחבטו יפה.
מעשה בגדי...

סל סדור פסח כהלכתו, ככל משפטו וחוקתו
כאשר זכינו לסדר אותו, כן נזכה לעשותו.
זך שוכן מעונה. קומם קהל עדת מי מנה.
בקרוב נהל נטעי כנה. פדויים לציון ברנה.

שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה.
משאת נפש כל נביא וכמיהת לב כל חוזה,
שחלום איבי חולם ודמיון איבי הוזה -
שאמת המחזה,
שראיתי במו עיני בגפול הזרע ביזרעאל
מידי קומץ אלמונים, מזי רעב ובני בלי צל.

והנה אלומתם תתרומם
ותתגדל

בהוצאת ק ב ו צ ת ח ו ל ד ה

ערב-פסח תשכ"א / מרץ 1961